

Jog

történeti szemle

XXI. évf.
4. szám
2023

BUDAPEST · DEBRECEN · GYŐR · MISKOLC · PÉCS · SZEGED

A TARTALOMBÓL

Az Ellenzéki Kerekasztal
ügye és az adatvédelmi
ombudsman joggyakorlata

Vallási türelem a török hódoltság idején

A büntetőrendelkezések
hatékonyságának kérdése a két háború
közötti képviselő-jelöléssel kapcsolatos
visszaélések megelőzésében

A *posse comitatus* az angol gyökerektől
a *Posse Comitatus Actig*

A 95 éves magánjogi törvényjavaslat
és Magyarország területi
változásainak összefüggései

A házasságon kívül született gyermek
jogállásáról szóló 1946. évi XXIX. tc.

Gróf Pálffy János végrendelete

Az iskoláztatási kötelezettség
teljesítésének biztosításáról szóló 1921.
évi XXX. tc. és a tankötelezettség
megvalósításának baranyai gyakorlata

Gróf Pálffy János

TARTALOM

TANULMÁNY

BÁN-FORGÁCS Nóra – Az Ellenzéki Kerekasztal ügye és az adatvédelmi ombudsman joggyakorlata. A rendszerváltás egyes kérdései Magyarországon	1
FALUS Orsolya – LENGYEL Zsolt – Vallási türelem a török hódoltság idején. Jogtörténeti adalékok Baranya és Nógrád vármegyéből	8
HOLLÓSI Gábor – A büntetőrendelkezések hatékonyságának kérdése a két háború közötti képviselő-jelöléssel kapcsolatos visszaélések megelőzésében	15
KELEMEN Roland – A <i>posse comitatus</i> intézményének történeti áttekintése az angol gyökerektől a <i>Posse Comitatus Act</i> ig	22

MŰHELY

JOÓ László Ádám – A 95 éves magánjogi törvényjavaslat és Magyarország területi változásainak összefüggései	29
KRAUSZ Bernadett – A házasságon kívül született gyermek jogállásáról szóló 1946. évi XXIX. törvénycikk hatása a családjogi viszonyokra	38
NEMETHOVA, Silvia – Gróf Pálffy János végrendelete	46
NIKLAJ Patrícia Dominika – Az iskoláztatási kötelezettség teljesítésének biztosításáról szóló 1921. évi XXX. törvénycikk és a tankötelezettség megvalósításának baranyai gyakorlata	52

SZEMLE

RIGÓ Balázs – A jog szuverenitása. Beszámoló Képesy Imre <i>Az Országbírói Értekezlet története és öröksége</i> című doktori értekezésének nyilvános vitájáról	60
VARGA Benedek – A szegedi és a krakkói jogtörténészek rendezvénysorozata egy OTKA kutatás keretei között	62

KÖNYVEKRŐL

Parergon parergum 3. Mezey Barna professzor köszöntése – LÁSZLÓ Balázs	64
Franciaország alkotmányos kalandjai – PÁLVÖLGYI Balázs	66

HÍREK

E SZÁMUNK SZERZŐI	72
-------------------------	----

A címlapon:

Václav Brožík: Gróf Pálffy János portréja a bajmóci várkastély gyűjteményében (1900 körül)
(Iparművészeti Múzeum, Fényképgyűjtemény; <https://gyujtemeny.imm.hu/gyujtemenyek/adattar-fenykepgyujtemeny/7>)

Jog

történeti szemle

Nemzetközi szerkesztőbizottság:

Dr. Wilhelm Brauner (Bécs), Dr. Izsák Lajos (a szerkesztőbizottság elnöke), Dr. Peeter Järvelaid (Tallinn), Dr. Günter Jerouschek (Jéna),
Dr. Srdan Šarkić (Újvidék), Dr. Kurt Seelmann (Bázel), Dr. Erik Štenpien (Kassa), Dr. Martin Löhnig (Regensburg)

Szerkesztőség: Dr. Barna Attila, Dr. Béli Gábor, Dr. Homoki-Nagy Mária, Dr. Koncz Ibolya, Dr. Máthé Gábor,
Dr. Mezey Barna, Dr. Révész T. Mihály, Dr. Stipta István, Dr. Szabó Béla, Dr. Szabó István

Főszerkesztő: Dr. Mezey Barna
Szerkesztő: Dr. Beliznai Kinga

E számunk megjelenését a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság támogatta.

A szerkesztőség címe: 1053 Budapest, Egyetem tér 1–3., II. em. 211., Tel./Fax: + 36 1 411 6518

ISSN 3004-118X (Online)

ISSN 0237-7284 (Nyomtatott)

Kiadja a Debreceni Egyetem Jogtörténeti Tanszéke, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszéke,
a Károli Gáspár Református Egyetem Jogtörténeti–Jogelméleti Intézete, a Miskolci Egyetem Jogtörténeti Tanszéke,
a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Állam- és Közigazgatás-történeti Tanszéke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jogtörténeti Tanszéke,
a Pécsi Tudományegyetem Jogtörténeti Tanszéke, a Széchenyi István Egyetem Jogtörténeti Tanszéke,
a Szegedi Tudományegyetem Magyar Jogtörténeti Tanszéke

Kiadói munkálatok: Gondolat Kiadó

Varga Benedek

A szegedi és a krakkói jogtörténészek rendezvénysorozata egy OTKA kutatás keretei között

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Magyar Jogtörténelmi Tanszéke hosszú ideje aktívan együttműködik a krakkói Jagelló Egyetem jogtörténelmi tanszékeivel. E kooperációnak köszönhetően minden második évben megrendezésre kerül a lengyel–magyar jogtörténelmi konferencia, ahol a jogtörténettel foglalkozó graduális és PhD-hallgatók ismertethetik kutatási eredményeiket, valamint a két egyetem oktatói rendszeresen vesznek részt közös tudományos projektekben, mint például a *Visegrad Grant* által támogatott jogtörténelmi kutatásokban. Az együttműködés újabb eredménye az *A magánjog fejlődése a két világháború között* K 138618 számú OTKA kutatócsoport profiljába illeszkedő magánjogtörténelmi konferenciák megszervezése, melyet két alkalommal is sikerült tető alá hozni az elmúlt két évben. A rendezvények az Innovációs és Technológiai Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a K 21 pályázati program finanszírozásában valósultak meg.

Az első konferencián (2022. június 10.) tartott előadások a magánjog szinte valamennyi területét érintették. Homoki-Nagy Mária tanszékvezető egyetemi tanár a szerződési jog fejlődésének 19–20. századi tendenciát ismertette (*Die Entwicklung des ungarischen Vertragsrechts an der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert*), Varga Norbert, az OTKA kutatócsoport vezetője a kartellmegállapodások két világháború közötti gyakorlatáról adott elő, Pétervári Máté pedig a csődönkívüli egyezség bírói gyakorlatába nyújtott betekintést konkrét levéltári eseten keresztül. Előadást tartott továbbá Legeza Dénes, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala főosztályvezetője, ismertette a szerző személyhez fűződő jogainak szabályozását a 20. század első felében (*The protection of authors's moral rights in Hungary in the first half of the 20th century*), valamint a tanszék két doktorandusz hallgatója, Szívós Kristóf a bírósági tárgyalás 1911. évi perrendtartásban betöltött szerepéről prezentált (*Die Rolle der Prozessaufnahmeverhandlung in der ersten ungarischen Zivilprozessordnung. Theorie und gerichtliche Praxis*), Krusóczki Bence pedig hazánk első versenytörvényének bírói gyakorlatát mutatta be (*The first Hungarian competition act in the judicial practice*). A lengyel oktatók részéről Jakab Maziarz és Marek Strzala ismertették kutatásaikat. Jakab Maziarz előadása által bepillantást nyerhettünk az

1919 és 1939 között működő lengyel Kodifikációs Bizottság munkájába, s megtudhattuk, hogy milyen kodifikációs nehézségekkel kellett szembenéznie a jogalkotónak a korábbi partikularizmus miatt [*Codification Commission (1919–1939) in contemporary jurisprudence of Polish ordinary courts*]. Marek Strzala a jogi személyekre vonatkozó joganyag speciális területét vizsgálta, ugyanis a két világháború közötti vallási közösségek jogalanyiségát vette görcső alá.

Egy évvel később, 2023. június 16-án online formában került megrendezésre a második műhelybeszélgetés. A workshop központi témája a két világháború közötti magánjog fejlődése volt. A konferenciát Varga Norbert nyitotta meg, kitérve a két egyetem jogtörténelmszineinek több mint egy évtizedre visszatekintő, töretlen együttműködésére. Az első szekció levezetőelnöke Maciej Mikula, a Jagelló Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára volt. A szekció első előadója Marek Strzala volt, aki *Internal law of the religious communities in Poland after World War I and its impact on the validity of contracts in Polish private law* című előadásában felvázolta, hogy milyen hatással volt az osztrák és orosz jog a lengyel vallási entitások jogállására. A második előadó Jakab Maziarz, a Jagelló Egyetem Lengyel Jogtörténelmi Tanszékének tudományos munkatársa volt, aki a munkajog magánjoghoz való viszonyát elemezte *Labour law as a separate branch of law in the legal system of interwar Poland* című előadásában, kiemelve a jogterület egyes sajátosságait a történelmi fejlődés tükrében. A szekció következő előadója Homoki-Nagy Mária volt, aki előadásában az özvegyi jog jogintézményét mutatta be levéltári forrásokon keresztül *Das Witwenrecht in der Zwischenkriegszeit* címmel. Az anyagi jogi témákat Szívós Kristóf perjogtörténelmi előadása követte (*Tools and boundaries of case management in the Hungarian procedural codification*), melyen keresztül a hallgatóság mélyebb betekintést nyerhetett az osztrák jog magyar perjogi kodifikációra gyakorolt hatásaira az ügykezelés jogintézményén keresztül. A szekciót egy rövid, de tartalmas tudományos diskurzus követte, melynek során leginkább az egyes jogintézmények összehasonlító jogtörténelmi elemzése volt a középpontban.

Ezt követően sort került a második szekció megnyitására, melynek levezetőelnöke Karolina Wyrwińska, a Jagelló Egyetem Római Jogi Tanszékének adjunktusa volt, az előadói széklet elsőként Pétervári Máté, a Magyar Jogtörténelmi Tanszék adjunktusa foglalta el. *The Features of the Compulsory Non-Bankruptcy Settlement Procedures in Hungary in the First Year of the Great Depression* című előadásának középpontjában az 1915-ben bevezetett csődönkívüli kényszeregyezés állt, valamint a jogintézmény joggyakorlatának elemzése a Kalocsai Kir. Törvényszék két világháború közötti iratanyaga alapján. Ezt követte Legeza Dénes előadása (*The Enforcement of Public Performance Right in the Interwar Period*), melyben az előadó a nyilvános előadói jog történelmi aspektusait elemezte a 1884. évi szerzői jogi törvény és az ahhoz kapcsolódó kúriai gyakorlat tükrében. A csődjogi és szerzői jogi témák után egy – a két világháború közötti időszak-

ban kialakult – speciális jogterület, a versenyjog egyes kérdéseiről prezentált Krusóczki Bence PhD-hallgató (*Unfair book printing advertisements. Establishing unfair competition between book printers*), külön kitérve a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara zsűrijének gyakorlataira. A szekció zárásaként Varga Norbert tartott előadást (*The presentation of cartel agreement in Hungary in the interwar period*), melynek központi témája az 1931. évi

kartelltörvényben meghatározott bemutatási kötelezettség és annak elmulasztásához fűzött jogkövetkezmények voltak levéltári források alapulvételével.

A konferenciák kiváló lehetőséget biztosítottak összehasonlító jogtörténeti diskurzusokra, a két ország jogfejlődése közötti párhuzamok és különbségek elemzésére, valamint ékes bizonyítékai a Magyar Jogtörténeti Tanszék és a Jagelló Egyetem gyümölcsöző együttműködésének.

A krakkói Jagelló Egyetem